

H.P. LOVECRAFT

În munții nebuniei

Traducere din limba engleză
de Mircea Pricăjan

POLIROM
2020

Cu ajutorul shoggothilor, care-și puteau mări masa și astfel puteau fi puși să ridice greutatea uriașe, micile și scunde orașe de sub mare s-au transformat în labirinturi de piatră vaste și impunătoare, asemănătoare cu cele care, ulterior, au răsărit pe uscat. Într-adevăr, extrem de adaptabili Străvechi trăiseră mult pe uscat în alte părți ale universului și probabil păstrasera multe tradiții de construire pe uscat. În timp ce am studiat arhitectura tuturor acelor orașe paleogene sculptate, inclusiv acele coridoare moarte de veacuri pe care le traversam chiar atunci, am fost impresionați de o curioasă coincidență pe care încă n-am încercat s-o explicăm – nici măcar nouă înșine. Părțile superioare ale clădirilor, care în orașul din jurul nostru fuseseră, desigur, erodate de vreme și transformate cu secole în urmă în ruine amorfe, erau limpede reprezentate în basoreliefuri, afișând grupuri vaste de turnuri ascuțite, elemente decorative delicate, montate pe unele vârfuri de con și de piramidă, iar în partea superioară a turnurilor cilindrice – rânduri înguste, orizontale, formate din discuri festonate. Exact asta văzuserăm în acel monstruos și neobișnuit miraj aruncat de un oraș mort, ale cărui acoperișuri lipseau de mii și zeci de mii de ani, care se profilase în fața ochilor noștri neștiutori dindărătul misterioșilor munți ai nebuniei pe când ne apropiam prima dată de tabăra blestemată a bietului Lake.

Despre viața Celor Străvechi, deopotrivă sub apă și după ce o parte dintre ei a migrat pe uscat, s-ar putea scrie volume întregi. Cei din apele puțin adânci au continuat să-și folosească

ochii din capătul celor cinci tentacule principale aflate la nivelul capului și au practicat mai departe artele gravurii și scrisului într-un mod cât se poate de obișnuit – scriau cu un stilou pe suprafețe ceruite, rezistente la apă. Cei aflați mai în adâncul oceanului, cu toate că foloseau un curios organism fosforescent pentru a genera lumină, și-au ascuțit vederea cu ajutorul unor obscure simțuri speciale acționând prin cili prismatici de pe cap – simțuri care îi făceau pe toți Cei Străvechi parțial independenți de lumină în situații de urgență. Metodele lor de-a grava și de-a scrie se schimbaseră curios în timpul coborârii în adâncuri, întruchipând anumite procese aparent chimice de acoperire – probabil pentru a asigura fosforescența – pe care basoreliefurile nu reușeau să ni le transmită clar. Ființele se mișcau în apă parțial prin înot – folosind brațele crinoide laterale – și parțial mișcând din rândul inferior de tentacule care conțineau pseudopodele. Uneori reușeau să se proiecteze pe distanțe lungi cu ajutorul suplimentar al celor două sau mai multe seturi de aripi care se strângeau ca un evantai. Pe uscat foloseau pe distanțe scurte pseudopodele, dar când și când se ridicau la mari înălțimi și zburau pe distanțe lungi dând din aripi. Numeroasele tentacule suple care se ramificau din brațele crinoide erau extrem de delicate, flexibile, puternice și precise în coordonarea lor musculo-nervoasă, asigurându-le o dexteritate și o dibăcie extraordinare în toate acțiunile artistice și-n orice altă operațiune manuală.

Rezistența acelor ființe era aproape incredibilă. Chiar și teribila presiune de pe fundul adânc al mărilor părea lipsită de puterea de-a le face vreun rău. Aparent, foarte puține muriseră altfel decât ca victime ale violenței, iar locurile lor de înmormântare erau foarte puține. Faptul că își acopereau morții înhumați vertical cu movile purtând însemne în cinci colțuri a trezit în Danforth și mine gânduri care au necesitat o nouă oprire de odihnă după ce gravurile ne-au revelat asta. Ființele se înmulțeau prin intermediul sporilor – asemenea pteridofitelor vegetale, așa cum presupusese Lake – dar grație rezistenței și longevității lor sporite, și ca urmare a lipsei nevoii de înlocuire, nu încurajau dezvoltarea la scară mare a noilor protale, excepție făcând ocaziile când aveau de colonizat noi regiuni. Tinerii ajungeau repede la maturitate și primeau o educație depășind evident orice standard ne-am putea închipui noi. Viața intelectuală și estetică dominantă era foarte evoluată și producea un set de cume și instituții durabile pe care le voi descrie mai amănunțit în viitoarea monografie. Acestea variau discret în funcție de marea sau solul pe care îl ocupau ființele, însă aveau aceleași fundații și caracteristici de bază.

Deși erau capabile, asemenea plantelor, să-și extragă seva din substanțe anorganice, preferau în general hrana organică și în special cea de origine animală. Mâncau forme de viață marină crude, însă pe uscat își găteau alimentele. Văneau animale sălbatice și creșteau turme pentru carne – ucigând cu arme

ascuțite care lăsau acele urme ciudate pe care le observaserăm pe anumite fosile. Rezistau oricăror temperaturi obișnuite fără nici o problemă, iar în starea lor naturală puteau trăi în apă până la temperatura de îngheț. Totuși, când se apropiase marca glaciațiune din Pleistocen – în urmă cu aproape un milion de ani – cele care trăiau pe uscat au fost nevoite să apeleze la mijloace speciale, inclusiv la căldura artificială; asta până când, în cele din urmă, frigul mortal pare să le fi împins înapoi în apa mării. Legenda spune că, pentru a face față zborurilor preistorice prin spațiul cosmic, absorbiseră anumite substanțe chimice și deveniseră aproape independente de mâncare, respirat și condiții meteo, dar până când venise marele frig, pierduseră știința acelei metode. În orice caz, n-ar fi putut prelungi starea artificială la nesfârșit fără a avea de suferit.

Fiind structuri semivegetale și neformând perechi, Cei Străvechi nu aveau o bază biologică pentru faza familială a vieții de mamifer, dar păreau să organizeze gospodăriile mari pe principiile utilizării confortabile a spațiului și – cum am dedus din ocupațiile și diversitatea colocatarilor descrise în imagini – a afinității asocierilor mentale. Mobilându-și casele, țineau totul în mijlocul camerelor uriașe, lăsând pereții liberi pentru a fidecorați. Iluminarea, în cazul locuitorilor pe uscat, era realizată printr-un dispozitiv de natură probabil electrochimică. Atât pe uscat, cât și sub apă foloseau mese, scaune și canapele ciudate, asemenea unor cadre cilindrice – întrucât ei se odihneau și dormeau în picioare, cu tentaculele relaxate –

și rafturi pentru seturile rabatabile de suprafețe punctate care erau cărțile lor.

Sistemul de guvernare era în mod evident complex și probabil socialist, deși nimic sigur în această privință nu se putea deduce din gravurile pe care le-am văzut. Exista un comerț înfloritor, deopotrivă local și între orașe diferite – anumite fișe mici și turtite, în cinci colțuri și încrustate, servind ca bani. Probabil cele mai mici dintre bucățile de saponit verde găsite de expediția noastră erau astfel de monede. Deși cultura lor era preponderent urbană, se ocupau întru câțva cu agricultura și, pe scară mai extinsă, cu creșterea animalelor. Practicau, de asemenea, mineritul și, în grad mai redus, manufactura. Călătoreau frecvent, dar migrația permanentă părea a surveni relativ rar, cu excepția marilor mișcări colonizatoare prin care se extindea rasa. Pentru locomoție, indivizii nu foloseau nici un mijloc ajutător extern, întrucât pe pământ, în aer și în apă, mișcarea Celor Străvechi părea să dețină mari capacități pentru viteză. Greutățile, totuși, erau trase de animale de povară – shoggothii sub apă și un soi curios de vertebrate primitive în ultimii ani ai existenței pe uscat.

Aceste vertebrate, ca și o infinitate de alte forme de viață – animale și vegetale, marine, terestre și aeriene – erau produsul unui proces evolutiv nedorit al celulelor vii create de Cei Străvechi, dar scăpate de sub controlul lor. Li se îngăduise să se dezvolte nestingherite deoarece nu intraseră în conflict cu ființele dominante. Formele deranjante erau, desigur, exterminate mecanic. Ne-a trezit interesul să

vedem în unele dintre ultimele și cele mai decadente gravuri un mamifer primitiv greoi, folosit uneori ca hrană și alteori ca bufon de către locuitorii uscatului, ale cărui trăsături vag simlene și umane erau inconfundabile. La construirea orașelor pe pământ, uriașele blocuri de piatră ale turnurilor înalte erau ridicate în general de pterodactili cu aripi mari, aparținând unei specii până acum necunoscute paleontologiei.

Înversunarea cu care Cei Străvechi au supraviețuit diverselor modificări geologice și zguduiri ale scoarței terestre era aproape miraculoasă. Deși nici unul sau puține dintre primele lor orașe păreau să mai fi rămas de dinainte de perioada arhaică, nu exista nici un hiat în civilizația lor sau în înlănțuirea mărturiilor lăsate de ei. Locul primului lor contact cu planeta e Oceanul Antarctic și e probabil să fi sosit nu cu mult după ce materia care alcătuiește Luna fusese smulsă din învecinatul Pacific de Sud. Conform uneia dintre hărțile gravate, întregul glob se afla pe atunci sub apă, orașe de piatră împrăștiindu-se tot mai departe de regiunea antarctică pe măsură ce conii treceau. O altă hartă arăta o bucată mare de pământ uscat în jurul Polului Sud, unde este evident că unele ființe și-au ridicat așezări experimentale, deși centrele lor erau transferate pe fundul celei mai apropiate mări. Hărți mai recente, care arată această masă de uscat fisurându-se și plutind în derivă, unele bucăți pornind spre nord, confirmă într-un fel izbitor teoria derivei continentelor susținută ulterior de Taylor, Wegener și Joly.